

SADRŽAJ

PREDGOVORI	9	6. Značaj kriminologije	31
UVOD		6.1. Značaj kriminologije za krivično pravosuđe.....	32
1. O interesovanju za zločin.....	11	6.2. Pravosudna administracija i rezultati istraživanja	32
2. Značaj naučne perspektive za proučavanje zločina.....	13	6.3. Primenjena kriminologija	33
3. Pregled osnovnih pojmova	14	7. Položaj i uloga kriminologa.....	34
4. Kriminološka literatura	17	7.1. Etički kodeks kriminologa.....	35
Glava I – POJAM I PREDMET KRIMINOLOGIJE		Glava II – METODI KRIMINOLOGIJE	
1. Opšti osvrt i podela definicija kriminologije	18	1. Uvodna razmatranja.....	37
1.1. Podela definicija kriminologije po obimu.....	18	1.1. Značaj „istraživačkog opismenjavanja“	37
1.1.1. Šire odredbe.....	18	1.2. Metod i metodologija	37
1.1.2. Uže odredbe.....	19	1.3. Pojam i vrste naučnog istraživanja.....	37
1.2. Podela definicija prema značenju: sporenja	19	1.3.1. Evaluativna istraživanja	38
1.2.1. Nauka o delu ili nauka o učiniocu	19	2. Postupak naučnog saznanja.....	38
1.2.2. Nauka o faktorima ili nauka o postupcima.....	20	3. Metod i predmet istraživanja	39
1.2.3. Kriminologija dela ili kriminologija društvene reakcije.....	20	4. Metod i teorija.....	39
2. Definicija kriminologije i njene bitne crte kao nauke.....	20	5. Podela kriminoloških metoda.....	40
3. Predmet kriminologije.....	21	5.1. Podela prema prirodi podataka.....	40
3.1. Zločin kao predmet kriminologije	21	5.2. Podela prema načinu pristupanja predmetu.....	41
3.1.1. Različita shvatanja zločina.....	22	5.3. Istorijske, komparativne i studije predviđanja	41
3.1.2. Uža i šira odredba zločina	23	6. Metod proučavanja pojedinačnih slučajeva	44
3.1.3. Zločin i devijantnost.....	24	6.1. Klinički metod; prognoza kriminalnog ponašanja; izučavanje faktora rizika.....	44
3.1.3.1. Različita shvatanja devijacija.....	24	6.2. Anamnestički metodi; posmatranje sa učestvovanjem.....	45
3.1.3.2. Odnos zločin – devijantnost	24	6.3. „Nenametljiva posmatranja“; dokumentaciona i sadržaja; meta-analiza; mapiranje kriminaliteta ..	46
3.2. Reakcija društva na kriminalno ponašanje.....	25	7. Metodi „srednjeg obima“.....	48
4. Mesto kriminologije u sistemu nauka.....	26	7.1. Uzorak.....	48
4.1. Odnos kriminologije sa drugim krivičnim naukama	26	7.2. Ispitivanje straha od kriminaliteta	49
4.1.1. Odnos sa krivičnim pravom	26	7.3. Longitudinalno ispitivanje.....	50
4.1.2. Odnos sa kriminalnom politikom	27	7.4. Eksperiment	50
4.1.3. Odnos sa penologijom	29	8. Primena statistike u kriminologiji	51
4.1.4. Odnos sa kriminalistikom	29	8.1. Primena statističkih metoda	52
4.2. Odnos sa socijalnom patologijom	30	8.1.1. Metod korelacije	52
5. Kriminologija i „kriminološke discipline“	30	8.2. Statističke evidencije kriminaliteta	52
5.1. Odnos kriminologije sa viktimologijom	31	8.2.1. Podaci koje sadrže statističke evidencije	53

8.2.2. Istorijat i uporedni prikaz	53
8.2.3. Podela statističkih evidencija.	54
8.2.4. Kritika statističkih evidencija	55
8.2.5. Tamna brojka kriminaliteta	56
8.2.6. Metodi za izučavanje tamne brojke	57
8.2.6.1. Studije „samooptuživanja“	58
8.2.6.2. Studije o žrtvama	58
8.2.6.3. Ocena metoda za izučavanje tamne brojke	59
8.2.7. Brojka preuveličavanja	59
8.3. Značaj primene statistike u kriminologiji	60
9. Triangulacija metoda	61

Glava III – TEORIJE U KRIMINOLOGIJI

1. Podela teorija i rana objašnjenja zločina	63
2. Klasična orijentacija u kriminologiji	63
2.1. Začetnici i najznačajniji predstavnici	64
2.1.1. Beccaria	64
2.1.2. Bentham	64
2.1.3. Feuerbach	64
2.1.4. Carrara	65
2.2. Osnove učenja i kritika klasične škole	65
2.3. Savremeni neoklasicizam	65
2.4. Desni realizam	65
3. Pozitivistička orijentacija u kriminologiji	66
3.1. Kartografska škola	66
3.2. Antropološka, italijanska škola	66
3.2.1. Prethodnici: fiziognomičari i frenolozi	66
3.2.2. Lombroso	67
3.2.3. Garofalo	67
3.2.4. Ferri	67
3.3. Biološka shvatanja	68
3.3.1. Zločin i fizička konstitucija	68
3.3.2. Uticaj genetskih faktora	68
3.3.2.1. Proučavanje porodičnih istorija	68
3.3.2.2. Izučavanja blizanaca i usvojenika	69
3.3.2.3. Hromozomska nenormalnost	69
3.3.3. Opšti osvrt na biološka shvatanja	70
3.4. Psihološka shvatanja	70
3.4.1. Psihoanalitička objašnjenja	70
3.4.2. Teorije inteligencije	71
3.4.3. Eysenckova teorija ličnosti	71
3.4.4. Psihopatija i zločin	72
3.4.5. Ocena psiholoških teorija	72

3.5. Sociološka shvatanja	73
3.5.1. Škola društvene sredine	73
3.5.1.1. Tarde	73
3.5.1.2. Durkheim	73
3.5.2. Sociološka škola; von Liszt	73
3.5.2.1. Aschaffenburg	74
3.5.3. Teorija istorijskog materijalizma	74
3.5.3.1. Učenje socijalista utopista	74
3.5.3.2. Osnivači teorije	74
3.5.3.3. Uticaj u kriminologiji; Bongers	74
3.5.4. Čikaška škola i sledbenici	75
3.5.4.1. Opšti osvrt na rane američke škole	75
3.5.4.2. Ekološka teorija	75
3.5.4.3. Teorije kulturnog konflikta i raskoraka	76
3.5.4.4. Teorije o učenju	78
3.5.4.5. Teorije društvenog pritiska	79
3.5.4.6. Kontrolne teorije	80
4. Teorije društvene reakcije	81
4.1. Nova društvena odbrana	81
4.2. Interakcionizam i teorija etiketiranja	81
4.3. Radikalna kriminologija	83
4.3.1. „Rani radovi“	83
4.3.2. Kritička kriminologija danas	83
4.3.2.1. Pravci unutar kritičke kriminologije	84
4.4. Feministički pristup	86
4.4.1. Počeci feminizma u kriminologiji	86
4.4.2. Struje u savremenom feminizmu	87
5. Novije kriminološke teorije	87
5.1. Teorija racionalnog izbora	87
5.2. Nove teorije životne sredine	88
5.3. Teorije kulturalne kriminologije	89
5.4. Teorija o muškosti	91
5.5. Teorije o postidišanju i komunitarnom poretku	91
5.6. Teorije životnog ciklusa	92
5.7. Integrativne teorije	93
5.8. Triangulacija teorija	94
5.8.1. Novi oblici triangulacije: spoj kriminologije i drugih nauka	95
5.9. Evaluacija kriminoloških teorija	97

Glava IV – TRI DIMENZIJE KRIMINALNE POJAVE

1. Fenomenološka dimenzija kriminalne pojave	98
1.1. Podaci o kriminalitetu u svetu	98
1.1.1. Uporedni podaci	99

1.1.2. Države sa visokom stopom kriminaliteta	99	2.3.2.1. Ličnost prestupnika	141
1.1.2.1. Moguća objašnjenja visoke stope kriminaliteta.	101	2.3.2.2. Bolesti zavisnosti.	142
1.1.3. Države sa niskom stopom kriminaliteta	105	2.3.2.3. Nedostatak samokontrole	144
1.2. Struktura i tendencije kriminaliteta u Srbiji	107	2.3.2.4. Kriminalna karijera	145
1.2.1. Kriminalitet punoletnih lica	107	3. Viktimološka dimenzija kriminalne pojave	147
1.2.1.1. Prijavljeni punoletni učinioci	108	3.1. „Delikti bez žrtve“	149
1.2.1.2. Punoletna osuđena lica	108		
1.2.2. Kriminalitet maloletnika	109	Glava V – SOCIJALNA REAKCIJA NA ZLOČIN I KRIMINALITET	
1.2.2.1. Prijavljeni maloletni učinioci	109	1. Vidovi reakcije društva na zločin	151
1.2.2.2. Osuđena maloletna lica	109	1.1. Imidž zločina i mitovi o njemu	151
1.3. Prognoziranje kriminaliteta kao masovne pojave	110	1.2. Neformalna reakcija	153
1.4. Tipologija dela i učinilaca	110	1.2.1. Strah od zločina	153
1.4.1. Zakonska klasifikacija.	110	1.2.2. Neformalna kontrola od stane zajednice	154
1.4.2. Klasifikacija prema društvenoj sredini	111	1.2.3. Kolektivni odgovor na zločin	155
1.4.3. Klinička klasifikacija.	111	1.2.3.1. Uzimanje pravde u ruke.	155
1.4.4. Klasifikacija prema motivu	111	1.2.3.2. Samoorganizovanje građana; strategije preventivnog delovanja zajednice	155
1.4.4.1. Zločini mržnje	111	1.3. Formalna reakcija	156
1.5. Neki osnovni tipovi kriminaliteta.	112	2. Krivično pravo i reakcija na kriminalno ponašanje	156
1.5.1. Nasilnički kriminalitet: pojam, oblici i koreni nasilja	113	2.1. Određivanje granica krivične represije	156
1.5.2. Oblici nasilničkog kriminaliteta	114	2.1.1. Dinamika inkriminacija: krivično pravo i kultura	156
1.5.2.1. Tradicionalni oblici.	114	2.1.2. Hiperinkriminalizacija	157
1.5.2.2. Noviji oblici	116	2.1.3. Dekriminalizacija	157
1.5.3. Imovinski kriminalitet; pojam i reagovanje građana	120	2.1.4. Inkriminalizacija	158
1.5.3.1. Vrste imovinskog kriminaliteta.	120	2.2. Određivanje oštine krivične represije	159
1.5.3.1.1. Situacioni i konvencionalni imovinski kriminalitet	121	2.2.1. Suština kazne kao sankcije.	159
1.5.3.1.2. Kriminalitet belog okovratnika i kriminalitet korporacija.	122	2.2.2. Svrha kažnjavanja	159
1.5.3.1.3. Organizovani kriminalitet	126	2.2.3. Pravila o odmeravanju kazni.	160
1.5.4. Politički kriminalitet.	129	3. Delovanje policije	161
1.5.4.1. Terorizam	130	3.1. Nastanak moderne policije	161
1.5.5. Saobraćajni kriminalitet	132	3.2. Vrste i oblasti policijske aktivnosti	162
2. Etiološka dimenzija kriminalne pojave	133	3.3. Strategije policijskog delovanja	162
2.1. Dva pristupa uzročnosti u kriminologiji	133	3.4. Diskreciona ocena; Protivrečnost zahteva i sukob uloga	165
2.2. Pokušaj objašnjenja kauzaliteta	134	3.5. Policija i primena prinude	165
2.3. Delovanje činilaca kriminalnog ponašanja	136	3.6. Opasnosti zanimanja.	166
2.3.1. Spoljni, ambijentalni činoci	137	3.7. Stres i potkultura policajaca.	166
2.3.1.1. Dejstvo kriminogenih faktora u razdobljima relativnog društvenog mira.	137	3.8. Zamerke policijskim organima	167
2.3.1.2. Dejstvo kriminogenih faktora u razdobljima socijalnih potresa	139	3.8.1. Izdvajanja za policiju i njena efikasnost	167
2.3.2. Unutrašnji, individualni činoci	141	3.8.2. Birokratizacija	168
		3.8.3. Politizacija	168
		3.8.4. Prekoračenja i zloupotrebe ovlašćenja.	168

3.8.5. Korumpiranje policije	170	5.6.1. Širenje sistema otvorenih ustanova	198
3.9. Dalji razvoj policije	170	5.6.1.1. Vrste ustanova prema stepenu obezbeđenja	198
3.9.1. Privatizacija poslova bezbednosti	171	5.6.1.2. Pojam otvorenih ustanova	199
3.9.2. Naučna istraživanja o policiji	172	5.6.1.3. Izbor osuđenika za otvorene ustanove	200
4. Sudovi i izricanje krivičnih sankcija	173	5.6.2. Alternative kazni zatvora	201
4.1. Tendencije u izricanju krivičnih sankcija u Srbiji	174	5.6.2.1. Alternative – pojam i vrste	201
4.1.1. Vrste i težina izrečenih sankcija	174	5.6.2.1.1. Rad u korist zajednice; kućno zatvaranje i elektronski nazor	202
4.1.2. Zamerke delovanju sudova	174	5.6.2.2. Alternative i budućnost kazne zatvora	203
4.1.3. Odnos zaprečenih i izrečenih sankcija	176	6. Formalna socijalna kontrola i garantovanje prava čoveka	205
4.2. Nezavisnost sudstva	176	7. Novi trendovi u kontroli kriminaliteta	207
5. Kaznene ustanove i kontrola kriminaliteta	177	7.1. Značaj krugova odgovornosti	207
5.1. Nastanak kazne zatvora i penitencijarnih ustanova	178	7.2. Restitutivna i restorativna pravda	208
5.2. Stanje u prvim zavodima i njihovi reformatori	178	7.3. Dva pristupa postupku prema maloletnicima	210
5.3. Klasični sistemi izvršenja kazne zatvora	181	7.4. Kontrola kriminaliteta i socijalna pravda	211
5.3.1. Sistemi ćelijskog osamljenja	181	7.5. Kontrola kriminaliteta kao globalni problem	212
5.3.2. Kombinovani, progresivni sistem	182	NAPOMENE	213
5.4. Moderan sistem izvršenja	184	PRILOG I	
5.4.1. Resocijalizacija kao svrha kažnjavanja	184	Različita shvatanja pojma i predmeta kriminologije	241
5.4.2. Individualizacija u izvršenju kazne	185	PRILOG II	
5.4.3. Humano postupanje sa osuđenima	187	Kratak podsetnik najvažnijih teorijskih orijentacija u kriminologiji	247
5.5. Osporavanja kazne zatvora i resocijalizacije	187	PRILOG III	
5.5.1. Osporavanja kazne zatvora	187	Garancije prava čoveka u materijalnom i procesnom krivičnom pravu	250
5.5.1.1. Cilj lišavanja slobode	188	BIBLIOGRAFIJA	253
5.5.1.2. Negativan uticaj na osuđenika; osuđenička zajednica	188	REGISTAR POJMOVA	289
5.5.1.3. Trajanje kazne	190	SUMMARY	295
5.5.1.4. Jedna ili više vrsta kazni zatvaranja	191	CONTENTS	297
5.5.1.5. Porast zavodske populacije, prenatrpanost zavoda i cena izvršenja	192		
5.5.1.6. Zavodske pobune i nasilje među osuđenima	193		
5.5.1.7. Problem postpenalne pomoći	194		
5.5.2. Kritike filozofije tretmana	195		
5.6. Načini za prevazilaženje krize	196		